ISSN 1307-3796

Yeniden

SEBÎLÜRREŞAD®

Nisan 2024 *Yetmişbeş TL* *Şevval 1446* *1099* *sebilurresad.com.tr*

Sübîlürreşad Kültür ve Sanat Merkezimiz İstiklâl Marşı'mızın 103'üncü kabul yıldönümünde Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip ERDOĞAN'ın teşrifiyle açıldı.

"Kaybettiğimizi Sandığımız Anahtar Yerli Yerinde Duruyor"

Dosya: Yeni bir yerel yönetim modeli üzerine

İ Ç İ N D E K İ L E R

FATİH BAYHAN • SELMA ERSOY • EBUBEKİR CEYLAN • MUSTAFA ATALAR • SÜLEYMAN DOĞAN • ERDAL ÇELİK • ÖMER ÖZKAYA • HALİL GÖKKAYA • MEHMET ACEVİT • A. MENAF TURAN • AYFET GEDİKLİ • TEKİN AVANER • DOĞAN DURSUN • MUHSİN YILMAZÇOBAN • ERCAN HARMANCI • HALİL TAŞKIN • MEHTAP ALTAN • BÜLENT ARI • VEYSEL ŞAHİN • YASİN TAŞKIN

BU SAYIDA

Açılışımız ve Yeni bir yerel yönetim modeli üzerine dosya
Prof. Dr. Ebubekir CEYLAN, 2

Ülkemizde dergi ve dergicilik Mehmet Akif'in Sebilürreşad adlı paltosu'ndan çıkmıştır.
Fatih BAYHAN, 3

"Dergi Merkezimize Hoşgeldiniz"
Selma ERSOY, 4

"Kaybettiğimizi Sandığımız Anahtar Yerli Yerinde Duruyor"
Recep Tayyip ERDOĞAN, 5

Sebilürreşad Kültür ve Sanat Merkezine Dair...

Yeni Nesil Belediyecilik
Prof.Dr. Erdal ÇELİK, 12

İdarenin Bütünlüğüne Karşın Yerel Yönetimlerin Özerkliği
Ömer ÖZKAYA, 14

Belde Belediye Yönetim

Halil GÖKKAYA, 17

6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri Politika Dönüşümü
Prof. Dr. A. Menaf Turan, 18

Yerel Yönetimlerde Katılımcı Yönetişim
Prof. Dr. Ayfer GEDİKLİ, 22

Ek İşim Değil Tek İşim Yerelde Seçim Ve Yönetim İşleri Üzerine
Tekin AVANER, 25

Mümin Yöneticilerin Vasıfları
Doğan DURSUN, 27

Batı Uygarlığı Medeniyetimizin Gömlek Üstünlüğüne Muhtaçtır
Muhsin YILMAZÇOBAN, 28

Yeni Yöneticilere Yeni Başlıklar
Ercan HARMANCI, 30

Yerel Yönetimler ve İnsan Kaynakları Yönetimi
Halil TAŞKIN, 32

Necip Fazıl'ın Şiirlerinde Kronotopsal İmgelem (Zamanın İçinde Mekân/ Mekânın İçinde Zaman)
Prof. Dr. Süleyman DOĞAN, 35

Halil İnalcık'ın Türk-İslam-Osmanlı Şehirciliğine Dair Çalışmaları
Prof. Dr. Bülent ARI, 37

Yeni Bir Yaşam ve Yönetim Biçiminin – Ütopik- Çıkmazları: Halide Edib Adıvar'ın 'YENİ TURAN' Romanı
Veysel ŞAHİN, 41

BAĞIMLILIKLAR VE SAÇMALIKLAR ÇAĞI
Mustafa ATALAR 44

HASBİHAL
Fatih Bayhan, 46

Türkiye'de Modern Yerel Yönetiminin Teşekkülünde Önemli Bir Kilometre Taşı: Şehremaneti Müessesesi
Yasin TAŞKIN, 48

Açılışımız ve Yeni bir yerel yönetim modeli üzerine dosya

İstiklal Marşımızın kabulünün 103. yılında Sebilürreşad Kültür ve Sanat Merkezimizin açılışını Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip Erdoğan'ın teşrifleriyle gerçekleştirdik. Kültür merkezimizin açılış programında Genel yayın yönetmeniz **Fatih BAYHAN**, **Mehmet Âkif ERSOY**'un Ailesi adına kızı **Suat ERSOY**'un kızı Selma **ERSOY ARGON** hanımefendi ve Cumhurbaşkanımız Sayın **Recep Tayyip ERDOĞAN** birer konuşma yaptılar. 116 yıl sonra ilk kez bir merkezi olan Sebilürreşad'ın bu tarihi gününde yapılan konuşmaları metin halinde yayınladık. İlk on sahifemizi bu tarihiaçılışa ayırdık.

Ayrıca, Dergimizin bu sayısında yeni yapılan mahalli idareler seçimlerini de düşünerek, belediye başkanlarına bir rehber olması temennisiyle "Yeni bir yerel yönetim modeli üzerine" bir dosya hazırladık. "Dosya içeriğinde Yeni Nesil Belediyecilik" başlığıyla Erdal ÇELİK, Yapay zeka uygulamalarının, belediyecilikte yenilik, toplumsal değişim ve gelişim, verimlilik ve etkinlik, rekabet gücü, sürdürülebilirlik ve vatandaş memnuniyeti ile katılım açısından gerekli olduğunu anlatan bir yazı ile dergimize katkı sağladı.

"İdarenin bütünlüğü ve ülkesel bütünlük farklı anlamlar taşımaktadır. Ancak üniter devlet modelinde teşkilatlanmış olan Türkiye Cumhuriyeti'nin ülkesel bütünlüğü için idarenin bütünlüğü ilkesinin varlığı günümüz şartlarında bir zorunluluktur" diyen Ömer ÖZKAYA "Merkeziyetçiliğe Karşın Ademimerkeziyetçilik: Bugüne Nasıl Gelindi? Şimdi Neredeyiz? Yarın Nereye Gidilmeli?" sorularına cevaplar aramakta ve öneriler sunmaktadır.

Beldenin emin belde olması yönetimin olduğu kadar belde halkının tutumuyla ilgili değil mi? Yerel Yönetim, Belediye başkanı mı tamlaması mı güzel, 'Şehremini' mi güzel? Sorularına cevap arayan Halil GÖKKAYA "Belde Belediye Yönetimi" başlıklı yazısı ve Türk İslam mimarisi hakkındaki şiiriyle okurlarımızın karşısına çıkıyor.

Afet yönetimi sürecinde ilk aşamanın risk yönetimi aşaması olduğunu, risk yönetimi aşamasında asıl amacın bütün afetlere karşı dirençli yerleşim birimleri ve dirençli toplumsal yapıların oluşturulması gerektiğini bildiren Prof. Dr. A. Menaf TURAN, 6 ŞUBAT 2023 "Kahramanmaraş Depremleri: Politika Dönüşümü" başlıklı yazısıyla önemli konulara temas ediyor.

Değişen zaman ve koşulları dikkate alarak yeni bir yerel yönetim modelini düşünmenin zamanının geldiğini, bunun bir yandan siyasi partilerin yerel seçim performanslarına önemli bir katkı sağlarken, toplumun da zamanın değişen ruhu ve bireylerin farklı beklentilerine yönelik tatmin edici hizmetler alma konusunda ortam sağlanmış olacağını önerdiği "Yerel Yönetimlerde Katılımcı Yönetişim" başlıklı yazısıyla Prof. Dr. Ayfer GEDİKLİ, yeni ufak açıyor. "Ek İşim Değil Tek İşim: Yerelde Seçim ve Yönetim İşleri Üzerine" başlıklı yazısıyla Doç. Dr. Tekin AVANER, idare kavramı üzerinde duruyor.

Doğan Dursun, Başkan(ların), idare veya liderlikte kalabilmeleri için taşımaları gerekli olan vasıfları "Mümin Yöneticilerin Vasıfları" başlıklı yazısı ise adeta uyarıcı niteliği taşıyor.

"Batı Uygarlığı Medeniyetimizin Gömlek Üstünlüğüne Muhtaçtır" başlıklı yazısıyla Doç. Dr. A. Muhsin YILMAZÇOBAN, "Belediyenin kapsamını; İnsanın doğumundan ölümüne kadar, havası, suyu, enerjisiyle bağlantılı ömrü boyunca kendisine sunulan bütün hizmet, teori ve uygulamaları kapsamaktadır" ifadeleriyle tanımlıyor..

"Türkiye ivedilikle yerel yönetimlerin yöneticileri için 21. Yüzyılının ihtiyaç ve gelişmelerine göre yeni bir idari mevzuata ihtiyacı vardır" diyen Ercan HARMANCI, "Yeni Yöneticilere Yeni Başlıklar" yazısıyla bir başka meseleye dikkat çekiyor.

Özel olsun kamu olsun tüm kurum ve kuruluşlar, örgütler, aile ve toplum için en önemli unsurun insan olduğu gerçeğini ortaya koyan **Halil TAŞKIN,** "Yerel Yönetimler ve İnsan Kaynakları Yönetimi" başlıklı yazısında konu hakkında detaylı bilgiler sunuyor.

Prof. Dr. Süleyman **DOĞAN, NECİP FAZIL'IN ŞİİRLERİNDE KRONOTOPSAL İMGELEM** (Zamanın İçinde Mekân/ Mekânın İçinde Zaman) başlıklı eseri detaylı olarak değerlendiriyor.

"Halil İnalcık'ın Türk-İslam-Osmanlı Şehirciliğine Dair Çalışmaları" hakkındaki makalesinde Prof. Dr. Bülent ARI, Halil İnalcık'ın şehir tarihi üzerindeki çalışmaları, şehrin ekonomisi, demografisi, nüfusu, dokusu ve sosyal sınıflar üzerindeki bilgileri okuyucuların dikkatine sunuyor.

"Yeni Bir Yaşam ve Yönetim Biçiminin –Ütopik- Çıkmazları: Halide Edib Adıvar'ın 'YENİ TURAN' Romanı" başlıklı yazısıyla Prof. Dr. Veysel ŞAHİN yakın tarihimize yolculuk yaptırıyor.

Yasin TAŞKIN, Tanzimat'tan günümüze kadar olan süreçte yerel yönetimlerin gelişim sürecinin genel seyrine dair tespit ettiği notları ile katkıda bulunduğu "Türkiye'de Modern Yerel Yönetiminin Teşekkülünde Önemli Bir Kilometre Taşı: Şehremaneti Müessesesi" başlıklı yazısı, dünden bugüne ışık tutuyor.

Şair **Mehtap ALTAN**, "Hocalı Ağıtı" şiiriyle katkı verdiği dergimizin bu sayısında, Hasbihal ile dergimizin "içinden" sesleniyoruz.

Ezcümle, dergimizin doyurucu bir içerikle okurun karşısına çıkmasında bizlere katkı veren tüm yazarlarımıza yürekten teşekkür eder, iyi ve faydalı okumalar diliyorum.

Prof. Dr. Ebubekir CEYLAN

BAŞMUHARRİRİ: **MEHMET ÂKİF ERSOY**

Yıl: 8 • Sayı 99 — 1 Nisan 2024

Banka Hesap Bilgisi:
HALK BANKASI SAMANPAZARI B. TÜRDAĞ
IBAN: TR54 0001 2009 4130 0010 2609 31

Yurtiçi Abone Bedeli:
12 Aylık 660 Türk Lirası
Kurumsal Abonelik
12 Aylık 900 Türk Lirası

Yurtdışı Abone Bedeli: 6 Aylık 35 Euro - 12 Aylık 65 Euro

İdare Yeri:
SEBİLÜRREŞAD YAZIHANESİ
Denizciler Caddesi, No: 3, Ulus, Altındağ, Ankara

Basıldığı Yer:
Semih Ofset Matbaacılık
Züheyde Hanım Mah.
1 Cadde No: 74/1
Altındağ/Ankara

Yeniden
SEBÎLÜRREŞAD®
Siyasi, Dini, İlmi, Edebi ve Ahlâki Aylık Mecmua

İmtiyaz Sahibi ve Sorumlu Yazı İşleri Müdürü
Fatih Bayhan

Sebilürreşad Ceride-i İslâmiyesi ayda bir nüsha yayınlanır. Sadece abonesine gönderilir

sebilurresad.com.tr

SEBİLÜRREŞAD GENEL MERKEZ
Denizciler Cad. No:3 Ulus/Altındağ
0 312 310 57 58 - 0 552 251 45 50
Yazı İşleri: sebilurresad.editor@gmail.com
Bilgi: sebilurresad.iletisim@gmail.com
Abone: sebilurresad.abone@gmail.com

Yayın - Dağıtım - Pazarlama:
TÜRDAĞ
BASIN YAYIN DAĞITIM Ltd. Şti.

Kapak Çizimi
SEBİLÜRREŞAD

ISSN:
1307-3796

Yayın Türü:
Yerel Süreli

TÜRDEB
(Türkiye Dergiler Birliği)
Üyesidir

6 ŞUBAT 2023 KAHRAMANMARAŞ DEPREMLERİ POLİTİKA DÖNÜŞÜMÜ

***Prof. Dr. A. Menaf Turan**

Kahramanmaraş merkezli depremlerden etkilenen illerde TOKİ eliyle inşa edilen binalarda yıkım olmadığı, TOKİ konutlarının hiçbirinde yapısal hasarın oluşmadığı resmi kaynaklar tarafından belgelenmiştir.

Giriş

Afet yönetimi sürecinde ilk aşama risk yönetimi aşamasıdır. Risk yönetimi aşamasında asıl amaç bütün afetlere karşı dirençli yerleşim birimleri ve dirençli toplumsal yapıların oluşturulmasıdır. Bir deprem ülkesi olan Türkiye'nin afetlerde yaşadığı can ve mal kayıpları dirençli kentleşme çalışmalarının ne denli zaruri olduğunu göstermektedir. Bunu gerçekleştirmek üzere 2012 yılında "Türkiye'nin Her Yerinde Kentsel Dönüşüm" hedefiyle başlatılmış olan kentsel dönüşüm seferberliği kapsamında 1 milyon 200 bin konut üretilmiş, 3 milyon konutun dönüşümü tamamlanmıştır. Böylece 12 milyon vatandaş güvenli konutlarda yaşamaya başlamıştır. Yine 500 bin sosyal konut, 1 milyon konut amaçlı arsa, 50 bin iş yeri yapmak üzere Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı büyük bir proje başlatmıştır.

Türkiye'de meydana gelen depremler, orman yangınları ve sellerin ardından gerçekleştirilen müdahaleler sonucunda zarar gören yerleşim birimlerinin çok kısa bir süre içerisinde yeniden inşa edilmesi afetler ile mücadele kabiliyetinin arttığını göstermektedir. Ancak 6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen Kahramanmaraş Depremleri ile birlikte yaşanan yıkım bu konuda özellikle afet öncesi hazırlık sürecinde halen yapılması gereken önemli çalışmaların aciliyetini göstermektedir. Depremden etkilenen 11 ilde inşası planlanan bağımsız birim sayısının 850 bin olması depreme dayanıklı konut stokunun aslında ne denli yetersiz olduğunu da ortaya koymaktadır.

2002'den bu yana 1 milyondan fazla konut inşa eden TOKİ'nin; Kahramanmaraş'ta 5 bin 545, Hatay'da 8 bin 18, Osmaniye'de 3 bin 323, Malatya'da 20 bin 605, Şanlıurfa'da 17 bin 261, Diyarbakır'da 20 bin 912, Gaziantep'te 27 bin 947, Adıyaman'da 7 bin 65, Adana'da 21 bin 154, Kilis'te ise bin 929 olmak üzere toplam 133 bin 759 konut yaptığı görülmektedir. Kahramanmaraş merkezli depremlerden etkilenen illerde TOKİ eliyle inşa edilen binalarda yıkım olmadığı, TOKİ konutlarının hiçbirinde yapısal hasarın oluşmadığı resmi kaynaklar tarafından belgelenmiştir (Böke, 2024).

Depremlerin Özellikleri

6 Şubat 2023 tarihinde meydana gelen iki yıkıcı depremin ortaya çıkardığı tahribatın büyüklüğü sürecin yönetimini zorlaştıran bir faktör olmuştur. Yaralanan ve vefat eden eden kişi sayısının yüksek olması, depremin çok geniş bir alanda meydana gelmesi, hasar gören ve yıkılan bina sayısının çok fazla olması, altyapı, üstyapı tesislerinin çökmesi ve kullanılmaz hale gelmesi, Türkiye'nin Gayri Safi Yurtiçi Hasılasının yaklaşık yüzde 10'una denk gelen 104 milyar dolar civarında bir ekonomik kayba yol açması, 4. seviye acil durum ilan edilecek kadar büyük bir etkiye sahip olması 6 Şubat depremlerinin ayırt edici özelliklerinden bir kaçıdır. Aşağıdaki tabloda bu durum daha detaylı olarak gösterilmektedir

Tablo: 6 Şubat Depremlerinin Özellikleri

Yaralı Kişi Sayısı	**107 bin 213**
Vefat Eden Kişi	53 bin 537
Şiddeti Yüksek İki Farklı Deprem	Pazarcık/Saat: 04.17 (7,7)- Elbistan/Saat: 13.24 (7,6)
Hasar Gören Bağımsız Bölüm	850.000
Çöken Bina Sayısı	38.901
Etkilenen Kişi Sayısı	14 milyon
Alanının Büyüklüğü	120.000 km2 /Kırsal ve kentsel alanlar
Etkilenen İl Sayısı	11
Etkilenen İlçe Sayısı	124
Etkilenen Mahalle/Köy Sayısı	6 bin 929
Maddi Hasar	104 milyar dolar Türkiye'nin 1 yıllık GSYH'sinin yaklaşık % 10'u
Alt yapı tesislerinin çökmesi	Yollar, köprüler, havalimanları, enerji, iletişim, su ve kanalizasyon vd
Hizmet binalarının yıkılması	Kamu ve özel
Mevsim koşullarının zorluğu	Kış mevsimi

**Van YYÜ İİBF Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi*

Acil Durum ve İlk Müdahale

AFAD, depremden sadece 45 dakika sonra, saat 05.02'de, TAMP'taki en üst seviye olan ve Uluslararası Acil Yardım Çağrısını kapsayan 4. Seviye Acil Durum ilan etmiştir. Depremler sonrasında yıkılan bina sayısı 38 bin 901 ve binaların tamamında arama, içinde yaşam olduğu belirlenen 26 bin binada arama ve kurtarma faaliyeti yürütülmüştür. Bu kapsamda, 11 bin 488'i uluslararası, 35 bin 250'si arama kurtarma, 142 bini güvenlik personeli olmak üzere toplam 650 bin personel görev yaptı. AFAD ile birlikte JAK, JÖAK, PAK, Polis, Jandarma, Sahil Güvenlik, Güvenlik Koruculları, Milli Savunma Bakanlığı DAK, Mehmetçik, UMKE, MEB AKUB, itfaiyeciler, madenciler, ormancılar (ORKUT), sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, belediyeler, tüm gönüllüler ve 93 ülkeden gelen arama kurtarma ekipleri görev yapmıştır. Ayrıca yürütülen bu çalışmalarda 20 bin araç ve iş makinesi, 141 helikopter, 182 uçak ve 23 gemi görevlendirilmiştir ***(Yerlikaya, 2024).***

Tablo 2: Arama Kurtarma Personeli Sayısı

Görev Birimi	**Sayı**
Uluslararası	11 bin 488/ 93 ülke
Arama kurtarma	35 bin 250
Güvenlik personeli	142 bini
Toplam	650 bin

Acil Durum ve İlk Müdahale

AFAD, depremden sadece 45 dakika sonra, saat 05.02'de, TAMP'taki en üst seviye olan ve Uluslararası Acil Yardım Çağrısını kapsayan 4. Seviye Acil Durum ilan etmiştir. Depremler sonrasında yıkılan bina sayısı 38 bin 901 ve binaların tamamında arama, içinde yaşam olduğu belirlenen 26 bin binada arama ve kurtarma faaliyeti yürütülmüştür. Bu kapsamda, 11 bin 488'i uluslararası, 35 bin 250'si arama kurtarma, 142 bini güvenlik personeli olmak üzere toplam 650 bin personel görev yaptı. AFAD ile birlikte JAK, JÖAK, PAK, Polis, Jandarma, Sahil Güvenlik, Güvenlik Koruculları, Milli Savunma Bakanlığı DAK, Mehmetçik, UMKE, MEB AKUB, itfaiyeciler, madenciler, ormancılar (ORKUT), sivil toplum kuruluşları, üniversiteler, belediyeler, tüm gönüllüler ve 93 ülkeden gelen arama kurtarma ekipleri görev yapmıştır. Ayrıca yürütülen bu çalışmalarda 20 bin araç ve iş makinesi, 141 helikopter, 182 uçak ve 23 gemi görevlendirilmiştir ***(Yerlikaya, 2024).***

Tablo 2: Arama Kurtarma Personeli Sayısı

Görev Birimi	**Sayı**
Uluslararası	11 bin 488/ 93 ülke
Arama kurtarma	35 bin 250
Güvenlik personeli	142 bini
Toplam	650 bin

Koordinasyon ve Kriz Yönetimi

59 Vali, 8 Vali Mülkiye Başmüfettişi, 47 Mülkiye Müfettişi, 302 Kaymakam ve Vali Yardımcısı ile 292 Kaymakam Adayı olmak üzere toplam 708 Mülki İdare Amiri deprem bölgesinde görevlendirilmiştir ***(Yerlikaya, 2024).***

Tablo 3: Görev Yapan Mülki İdare Amiri

Görevi	**Sayı**
Vali	59
Vali Mülkiye Başmüfettişi	8
Mülkiye Müfettişi	47
Kaymakam ve Vali Yardımcısı	302
Kaymakam Adayı	292
Toplam	708

Beslenme ve Sosyal Yardım

Bölgede beslenme hizmeti kapsamında günlük ortalama 4 milyon kişiye yemek hizmeti verilmiş, 20 milyon gıda kolisi dağıtılmış, yaklaşık 150 bin yardım tırı bölgeye ulaştırılarak dağıtımları koordine edilmiştir. Yine AFAD-Kızılay iş birliğiyle her ay 4 bin 500 lira yüklenen 69 bin 289 esen kart dağıtılmış ve bu kartlara beş aylık toplam 1 milyar 8 milyon 141 bin lira yüklenmiştir. Aynı zamanda 1 milyon 979 bin haneye 10 bin lira destek ödemesi, 557 bin haneye 15 bin lira taşınma yardımı 41 bin aile yakınına ise 100'er bin lira vefat yardımı yapılmıştır. Bütün bunların toplam değeri 106 milyar 728 milyon lira olmuştur ***(Yerlikaya, 2024).***

Geçici Barınma

Çadır: Afetlerde en önemli sorunlardan biri geçici barınma hizmetlerinin zamanında, etkin ve verimli bir şekilde sunulmasıdır. Bu kapsamda bir kısmı bireysel olmak üzere bölgeye 1 milyon çadır sevk edilmiştir. Böylece 350 çadır kent alanında 645 bin çadır kurularak yaklaşık 2,5 milyon afetzedeye geçici barınma imkânı sağlanmıştır (Yerlikaya, 2024).

Tahliye ve Geçici Misafirlik: Depremden etkilenen 3 milyon 549 bin afetzedenin tahliyesi, 478 bini KYK yurtlarında 710 bini ise MEB yurtlarında olmak üzere toplam 1 milyon 188 bin afetzedeye yurtlarda barınma imkanı sağlanmıştır (Yerlikaya, 2024).

Konteyner Kent: Depremin birinci yıl dönümü itibariyle 414 konteyner kentte toplam 215 bin 224 konteyner kurulmuş 691 bin afetzedeye geçici barınma imkanı sağlanmıştır. Konteyner kentlerde gündelik yaşamın normal işleyişinin temini için sağlık ocağı, okul, kreş, mescit, market, eczane, oyun parkları, psikososyal destek alanları kurulmuş, konteynerler ihtiyaçlara göre donatılmıştır (Yerlikaya, 2024).

Kira Destek Ödemesi: Son olarak geçici barınma hizmeti kapsamında 349 bin haneye toplam 14 milyar 453 milyon lira kira destek ödemesi yapılmıştır. Ev sahiplerine aylık 7 bin 500, kiracılaraysa 5 bin lira kira destek ödemesi halen sürdürülmektedir (Yerlikaya, 2024).

Hasar Tespit, Hak Sahipliği ve Enkaz Yönetimi

Afet yönetimi sürecinin bir diğer önemli aşaması da hak sahipliğine esas olan hasar tespit çalışmalarıdır. Etkisi oldukça büyük olan ve büyük bir yıkıma yola açan depremin ardından 2 milyon 302 bin binada ve 6 milyon 227 bin bağımsız bölümde hasar tespiti yapılmış ve 60 bin 421 acil yıkılacak ve yıkık binanın enkazları 68 günde tamamen kaldırılmıştır. Ağır hasarlı 200 bin 401 binadan 166 bin 602'sinin de enkazı kaldırılmış ve depremin yıl dönümünde enkaz kaldırma işleminin yüzde 91'i gerçekleştirilmiştir (Yerlikaya, 2024). Enkazlar bilimsel esaslara göre ve ekolojik yapıya zarar vermeyecek şekilde belirlenmiş olan toplanma alanlarına sevk edilerek ayrıştırılmaktadır.

Yapılan çalışmalar neticesinde 680 bin konut, 170 bin depo/ahır/dükkan olmak üzere toplam 850 bin bağımsız bölümün hasar gördüğü tespit edilmiş ve AFAD tarafından 390 bin konut, 40 bin iş yeri ve 11.500 ahır için hak sahipliği tespiti tamamlanmıştır (Yerlikaya, 2024).

Yeniden İnşa

Depremden etkilenen şehirlerin ayağa kaldırılması için en hızlı şekilde yeni güvenli ve afetlere dirençli konutların inşası kapsamında toplamda 518 bin 192 ve kırsalda 161 bin 808 olmak üzere toplam 680 bin konut ve köy evi, 114 bin 320 dükkân, 23 bin 511 ahır, bin 736 samanlık ve 30 bin 433 diğer olmak üzere toplamda 850 bin bağımsız bölüm inşa edileceği açıklanmıştır (Özhaseki, 2023a).

Tablo 4: Deprem Bölgesinde İnşa Edilecek Bağımsız Bölüm Sayısı (Ekim 2023)

İl	Konut	Köy Evi	Ahır/Depo/İşyeri	Toplam Bağımsız	Yerinde Dönüşüm Başvuru Sayısı
Hatay	200.066	34.129	55.677	309.872	93.570
Kahramanmaraş	82.104	30.310	34.504	146.918	40.665
Gaziantep	29.315	12.607	17.600	59.522	10.954
Malatya	77.717	25.302	27.400	130.419	30.215
Adıyaman	41.171	23.640	17.392	82.203	19.872
Gaziantep	29.315	12.607	17.600	59.522	24.724
Diyarbakır	19.351	2.361	3.167	24.879	
Elazığ	20.261	0	4.528	24.789	
Osmaniye	13.646	6.856	3.650	24.152	
Adana	18.583	2.438	1.744	22.765	
Şanlıurfa	13.782	3.000	3.641	20.423	
Kilis	733	2.628	697	4.058	
Toplam	536.729	143.271	170.000	850.000	
Genel Toplam	680.000	170.000	850.000	260.000	

Kaynak: Özhaseki, 2023b.

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından 7 Temmuz 2023 tarihinde Bakan Mehmet Özhaseki tarafından kamuoyuna ilan edilen bir başka proje olan "Yerinde Dönüşüm Projesi" deprem bölgesinde konut yapım sürecini hızlandıracak, vatandaşların yaşam alanlarıyla bağlarını yeniden kuracak yeni bir kentsel dönüşüm finansman modeli olarak tarif edilmiştir. Bu projeye göre, ev ve iş yerlerini kendileri yapacak olan depremzedelere, 2 yıl ödemesiz, toplamda 10 yıl vadeli ve faizsiz olacak şekilde destek verilmesi kararlaştırılmıştır. Buna göre destek yöntemi şöyle belirlenmiştir:

- Konutlar için 750 bin lira hibe ve 750 bin lira kredi
- Köy evleri için 750 bin TL hibe, 750 bin TL kredi
- Ahırlı köy evleri için 750 bin lira hibe 1 milyon lira kredi
- İşyerleri için ise 400 bin lira hibe ve 400 bin lira kredi desteği

Ayrıca hak sahiplerinin hibe ve kredi imkânından faydalanmasını kolaylaştırmak üzere de bölgede 22 noktada "Yapım ve Dönüşüm Ofisi" kurulmuştur (Özhaseki, 2023a). Projeye başvuran kişi sayısı itibariyle 260 bin kişi olmuştur. Yine 11 deprem şehrine yapılacak içme suyu, atık su, kanalizasyon, arıtma tesisi gibi altyapı projeleri için İLBANK aracılığıyla yerel yönetimlere 56 milyar TL hibe desteği sağlanmıştır.

Bu tespitler doğrultusunda yapılan çalışmalar neticesinde güncel verilere göre, 307 bin konutun büyük bölümünün ihale süreci tamamlanmış ve inşa faaliyetlerine başlanmıştır. Yine aynı Şubat ayında 45.901 konutun kura çekimlerinin

tamamlanması, Mart ayının ortasına kadar 30 bin konutun daha kuralarının gerçekleştirilerek iki ay içerisinde toplamda 75 bin 364 konutun kuralarının tamamlanmış olacağı belirtilmektedir. Ayrıca bölge genelinde halen yapımı süren 40 bin konutun da, inşaatı tamamlandıkça peydepey hak sahiplerine teslim edileceği açıklanmıştır. 2024 yılı sonuna kadar hedeflenen konut sayısı ise 200 bindir.

Tablo 5: Teslimi Öngörülen 75 Bin 364 Konutun İllere Göre Dağılımı

Adana	2.408
Adıyaman	6.001
Diyarbakır	4.500
Elazığ	2.736
Gaziantep	15.160
Hatay	10.418
Kahramanmaraş	19.501
Kilis	2.011
Malatya	6.672
Osmaniye	3.638
Şanlıurfa	2.319

Bilimsel Çalışmalar

6 Şubat depremleri ile birlikte deprem başta olmak üzere diğer tüm afetlere karşı önlem almak üzere Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından bilimsel çalışmalara ağırlık verilmiş ve bu kapsamda iki önemli çalışma yapılmıştır: Türkiye Ulusal Risk Kalkanı Modeli ile Deprem Gerçeği ve Kentsel Dönüşüm Şurası.

Ulusal Risk Kalkanı Modeli

Aralarında bilim insanı, bürokrat ve alanında uzman kişilerden oluşan 13 alt kuruldan müteşekkil Türkiye Ulusal Risk Kalkanı Kurulu 3 Mart 2023 tarihinde ilk toplantısını Cumhurbaşkanı Recep Tayyip Erdoğan başkanlığında gerçekleştirmiştir. Kurulların deprem meydana gelen yerleşim birimlerinin yeniden inşası ve muhtemel depremlere karşı alınacak önlemleri içeren çalışmaları yapılan toplantı ve çalıştaylar aracılığı ile kamuoyuna açıklanmıştır (Çamaş ve Turan, 2024).

Deprem Gerçeği ve Kentsel Dönüşüm Şurası

110 bilim insanı, uzman ve bürokratın katılımıyla gerçekleştirilen Deprem Gerçeği ve Kentsel Dönüşüm Şûrası yapılmıştır. Kentsel Dönüşüm Kanununda süreci zorlaştıran düzenlemeler kaldırılmış ve Türkiye'nin afetlere karşı dirençli hale getirilmesine ilişkin tavsiye kararları alınmıştır. Tavsiye kararlarına uygun olarak 50 bin köy evinin yeni bir yapım teknolojisiyle çelik karkastan sağlam ve güvenli inşa edilmesi kararlaştırılmıştır (Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, 2023).

Sonuç

Etkisi büyük, sonuçları ağır, kayıpları yüksek ve Asrın Felaketi olarak adlandırılan 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş Depremleri Türkiye'yi büyük

bir yasa boğmuştur. Bu depremlerde vatandaşlarımız vefat etmiş, çok sayıda vatandaşımız yaralanmış, Ülkemizin en nadide tarihsel ve kültürel değerlerini barındıran 11 şehrimiz büyük bir yıkıma uğramış, sanayi, ticaret ve tarımsal faaliyetlerin durması ile ciddi bir ekonomik kayıp yaşanmıştır. Depremin ilk anından itibaren Devletin bütün kurumları, sivil toplum örgütleri ve vatandaşların müdahalesi ile etkileri hafifletilmeye çalışılmıştır. Afet yönetimi sürecinin aşamalarına göre gerçekleştirilen çalışmaların değerlendirildiği bu yazıda bir yıllık bir süreçte oldukça önemli bir mesafenin kat edildiği ifade edilebilir.

Kaynaklar

Böke, Veli (2024), "Kahramanmaraş Depremi, TOKİ ve Kentsel Dönüşüm", Kriter Dergi, Şubat, Yıl 8, Sayı, 87.

Çamaş, T. ve Turan, A. M. (2023). "Afet Yönetiminde Yeni Bir Model: Türkiye Ulusal Risk Kalkanı Modeli". Çevre, Şehir ve İklim Dergisi. Yıl: 2. Sayı: 4. ss. (238-261)

Özhaseki, Mehmet (2023a), https://csb.gov.tr/bakan-ozhaseki-kendi-eviniyapmak-isteyenlere-1-milyon-lira-destek-bakanlik-faaliyetleri-38720, Erişim Tarihi, 07.07.2023.

Özhaseki, Mehmet (2023b), https://csb.gov.tr/bakan-ozhaseki-deprem-bolgesindeyilsonuna-kadar-319-bin-konut-tamamlanacak-bakanlik-faaliyetleri-38719, Erişim Tarihi, 07.07.2023.

Yerlikaya, Ali (2024), https://www.ahaber.com.tr/gundem/2024/02/02/6-subat-depremi-sonrasi-devlet-hangi-destekleri-sagladi-icisleri-bakani-ali-yerlikaya-acikladi.